

معماری خانه‌های قاجاری لاهیجان و نظام کنترل ساختمانی مرتبط با آن

تألیف
دکتر مجتبی بورا احمدی
استادیار دانشکده معماری و هنر دانشگاه گیلان

انتشارات دانشگاه گیلان
۱۳۹۹

دانشگاه گیلان

۱۳۵۳-۱۹۷۴

شابک: ۷-۲۱۷-۱۵۳-۶۰۰-۹۷۸

سرشناسه	: پوراحمدی، مجتبی، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: معماری خانه‌های قاجاری لاهیجان و نظام کنترل ساختمانی مرتبط با آن / مجتبی پوراحمدی.
مشخصات نشر	: رشت: دانشگاه گیلان، انتشارات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۴ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار: ۵/۱۴×۵/۲۱ م:م
شابک	: ۷-۲۱۷-۱۵۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان به انگلیسی: Architecture of Qajari Houses of Lahijan and The relevant building control system.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۸۳ - ۲۸۶.
موضوع	: معماری قاجاریان -- ایران -- لاهیجان
موضوع	: Architecture, Qajar -- Iran -- Lahijan
موضوع	: معماری خانگی -- ایران -- لاهیجان
موضوع	: Architecture, Domestic -- Iran -- Lahijan
شناسه افزوده	: دانشگاه گیلان
رده بندی کنگره	: ۷۱۴.۱
رده بندی دیویی	: ۷۱۵.۶۳۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۶۰۵۹۸

اداره چاپ و انتشارات دانشگاه گیلان

معماری خانه‌های قاجاری لاهیجان و نظام کنترل ساختمانی مرتبط با آن
دکتر مجتبی پوراحمدی
دکتر کاوه فتاحی
فرشته گلچین‌راد
اول، ۱۳۹۸
انتشارات دانشگاه گیلان
جلد ۱۰۰۰
۱۹۸۰۰۰۰ ریال

نام کتاب
مؤلفان
ویراستار علمی
ویراستار ادبی
نویس چاپ
ناشر
شمارگان
قیمت

* هر گونه چاپ و تکثیر فقط در اختیار انتشارات دانشگاه گیلان است.

فهرست

پیشگفتار	۲۰
مقدمه	۲۲

فصل ۱: شناخت قواعد معماری خانه های قاجاری لاهیجان

۱-۱. توضیحی درباره نحوه بررسی معماری قاجاری لاهیجان در پژوهش حاضر	۳۰
۱-۲. فرهنگ سکونت در خانه های قاجاری لاهیجان	۳۵
۱-۳. قواعد استقرار و جهت گیری خانه ها در معماری قاجاری لاهیجان	۳۶
مروری بر ادبیات علمی	۳۷
مشرق: جهت برتر برای جهت گیری خانه ها در لاهیجان قدیم	۳۸
تأملاتی درباره علت جهت گیری رو به شرق در معماری لاهیجان	۴۲
لرزم بررسی های موردی	۴۴
طراحی در زمینی با همجواری خاص	۴۶
طراحی در زمینی که سه طرف آن باید ساخته شود	۴۸
طراحی در زمینی که دو طرف آن باید ساخته شود	۵۰
طراحی در زمینی که چهار طرف آن باید ساخته شود	۵۱
۱-۴. قواعد ارتباط خانه و همجواری ها	۵۳
گونه شماره ۱: نیمه برونگرا	۵۴
گونه شماره ۲: نیمه درونگرا	۶۱
گونه شماره ۳: درونگرا	۶۶
گونه شماره ۴: درونگرای قلعه ای	۷۷
بحثی درباره ارتباط بین انواع خانه ها	۸۲
پیش روی های ساختمانی روی معبر عمومی	۸۴
رعایت بخی	۹۴
پرهیز از اشراف بین همسایه ها	۹۷
تأکید بر مفهوم پشت و رو در دیوار محوطه	۱۰۱
تأکید بر سردر ورودی	۱۰۶
۱-۵. قواعد طراحی در چارچوب پلاک شهری	۱۱۲

◀ پیشگفتار

کتاب حاضر با هدف آشتی دادن معماری امروزی در بافت تاریخی لاهیجان با معماری قاجاری آن نگارش یافته است و برای رسیدن به این هدف بر شناسایی قواعد شکلدهنده به این دو نوع معماری و ارتقاء نظام کنترل ساختمانی موجود تمرکز مینماید، چرا که بر این باور استوار است که برای رسیدن به انسجام پایدار با معماری تاریخی باید از ظرفیتهای نظام کنترل ساختمانی به شکل مناسبی استفاده شود. یکی از ضروریات تدوین یک نظام کنترل ساختمانی موفق و مناسب برای هدایت ساخت و سازهای جدید در بافت تاریخی شهرها این است که الزامات نظام کنترل ساختمان بر شناخت دقیقی از قواعد معماری تاریخی مورد نظر مبتنی باشد.

کتاب حاضر به دنبال آن نیست که روش یا سبک معماری خاصی را برای بافت قدیم لاهیجان تبلیغ یا ترویج نماید، اما میتواند برای معمارانی که علاقه دارند طراحی معماری خود را در پیوند با بافت تاریخی این شهر انجام دهند، منبع الهام مفیدی محسوب گردد. از آنجا که معماران معمولاً از فرهنگ بصری قدرتمندی برخوردارند و عمده مطالعه طراحان آنها چه در قبل و چه در حین انجام پروژههای طراحی متکی بر مشاهده تصاویر و بررسی بصری نمونه آثار معماری است، در این کتاب سعی شده تا از لحاظ محتوای تصویری مجموعه ای غنی که گویای خصوصیات معماری قاجاری لاهیجان باشد، فراهم آورده شود.

در نگارش کتاب تلاش شده است که مطالب حتی الامکان با تصاویر گویا همراهی شوند. بدین ترتیب، با توجه به پیوند نزدیک مباحث کتاب با تصاویر مرتبط خواننده گرامی میتواند حتی با ورق زدن کتاب و مشاهده تصاویر و مطالعه زیرنویسها نیز از عمده مطالب کتاب آگاهی یابد. در گنجاندن عکسها در متن کتاب سعی شده است که مضایقه ای از لحاظ تعداد عکس ها صورت نگیرد و برای بیان هر مطلب از تصاویر متعدد و حتی الامکان با ابعاد بزرگ استفاده شود. هر چند این امکان وجود داشت که بیان توضیحات به کمک تعداد کمتری تصویر صورت گیرد، نگارنده در کاربرد تصاویر فراوان در کتاب حاضر تعمد داشته است، چرا که با توجه به خطر تخریب و نابودی که این آثار را تهدید می نماید، ثبت و ضبط هر چه بیشتر اطلاعات مربوط به این آثار نیز یکی از اهداف ضمنی پژوهش حاضر بوده است.

یکی از اهداف نگارنده این بوده است که بجز مخاطبان مرتبط با رشته معماری، مخاطبان عام نیز بتوانند با این کتاب ارتباط برقرار نمایند و کتاب حاضر بتواند معماری قاجاری لاهیجان را به طیف گسترده تری از مخاطبان شناساند. نگارنده از این کار چند مقصود داشته است که شاید یکی از مهمترین آنها این امیدواری بوده که نسخه ای از کتاب حاضر به دست سرمایه گذاران علاقه مند به سرمایه گذاری در امور فرهنگی و یا گردشگری تاریخی برسد و ایشان را به انجام پروژه های بازآفرینی در بافت تاریخی لاهیجان راغب گرداند. امید می رود کتاب حاضر بتواند در شناساندن ارزش های این بافت تاریخی و حفاظت از آنها مفید فایده ای واقع گردد.